

ВПЛИВ ІНЕРЦІЙНОГО ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ НА ДИНАМІКУ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ШВИДКОСТІ ВЕКТОРНО-КЕРОВАНОГО АСИНХРОННОГО ДВИГУНА

Дудник О.С., Осанадзе О.Г., студенти, Приймак Б.І., к.т.н., доц.

КПІ ім. Ігоря Сікорського, кафедра автоматизації електромеханічних систем та електроприводу

Вступ. Системи векторного керування асинхронними двигунами (АД) на сьогодні знаходять широке застосування у промисловості. В таких системах, завдяки полеорієнтуванню та компенсуванню перехресних зв'язків моделі АД, стає можливим застосування автономних систем автоматичного регулювання (САР) швидкості та потокозчеплення двигуна [2]. Згідно із принципом підпорядкованого керування регулятор швидкості налаштовується, виходячи із малої некомпенсованої сталої часу в контурі швидкості, яка вдвічі більша від малої сталої часу T_u у контурі струму. Остання визначається періодом ШІМ у живлячому АД інверторі напруги, який вимірюється десятими долями мілісекунди.

Поряд з цим, у зворотному зв'язку за швидкістю може існувати інерційне запізнення співмірне або й істотно більше за $2T_u$. Зокрема, дана ситуація виникає, якщо сигнал давача швидкості має високий рівень шуму і пропускається через фільтр з відповідно звуженою смугою пропускання частот. За таких умов стає актуальним оцінити вплив інерційного зворотного зв'язку на динаміку САР. Дане питання досліджується у цій статті.

Мета роботи – дослідити вплив інерційного зворотного зв'язку на динамічні властивості системи регулювання швидкості векторно-керованого асинхронного двигуна.

Матеріали і результати досліджень. Структурна схема САР швидкості двигуна зображена на рис. 1, де ω , ω^* – швидкість ротора АД та її завдання; e , u – помилка регулювання та сигнал керування; M , M_L – момент двигуна та момент навантаження відповідно; Ψ_r , $\hat{\Psi}_r$ – реальне та оцінене потокозчеплення ротора. Об'єкт керування (ОК) складається із аперіодичної ланки 1-го порядку, пропорційної ланки, елемента множення та інтегрувальної ланки.

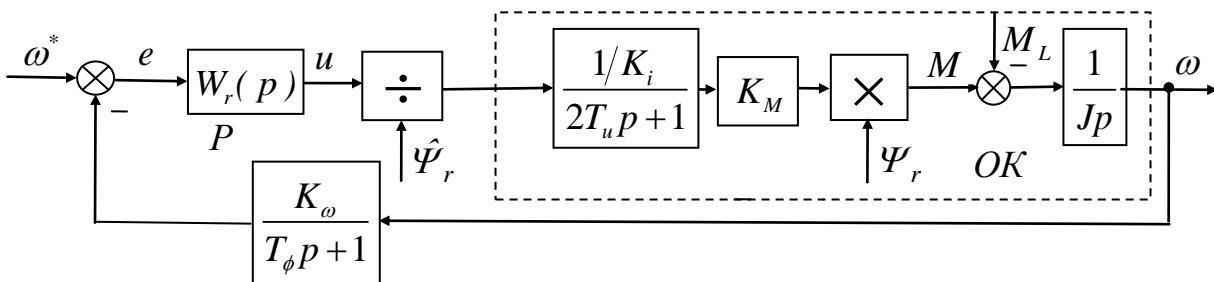

Рисунок 1 – Структурна схема САР швидкості АД з інерційним зворотним зв'язком

Перша з них описує замкнутий контур регулювання моментної складової вектора струму з пропорційно-інтегральним (ПІ) регулятором, налаштованим на модульний оптимум, де T_u – некомпенсована стала часу у контурі струму; K_i – коефіцієнт передачі давача струму. Інтегровальна ланка описує інерційність механічної частини, де J – сумарний момент інерції двигуна разом з робочим механізмом (зведеним до вала двигуна).

В системі регулятором швидкості є ПІ-регулятор з передатною функцією $W_r(p)$. Вихідний сигнал регулятора ділиться на $\hat{\Psi}_r$, щоб компенсувати наявне в ОК множення на Ψ_r і таким чином лінеаризувати об'єкт. Нижче вважатимемо, що $\hat{\Psi}_r \cong \Psi_r$. Інерційність зворотного зв'язку в САР відображено аперіодичною ланкою 1-го порядку з коефіцієнтом передачі K_ω та сталою часу T_ϕ .

Номинальні значення параметрів моделі системи подані в табл. 1.

Таблиця 1 – Значення параметрів моделі системи

Параметр	K_i	K_M	J	K_ω	T_u
Значення	1 В/А	2,82	0,005 кг·м ²	0,0636 В·с/рад	0,5 мс

Передатна функція ПІ-регулятора швидкості має вигляд

$$W_r(p) = \frac{K_1 p + K_2}{p} \quad (1)$$

За налаштування регулятора на симетричний оптимум його параметри дорівнюють

$$K_1 = 4T_v K_2, \quad K_2 = \frac{K_i J}{8T_v^2 K_M K_\omega} \quad (2)$$

де T_v – некомпенсована стала часу контуру швидкості. Нижче дослідимо два варіанти системи. У 1-му варіанті інерційність зворотного зв'язку не враховуватиметься в налаштуванні регулятора. У цьому разі некомпенсована стала часу задаватиметься як

$$T_v = T_i, \quad (3)$$

де $T_i = 2T_u$ – стала часу замкнутого контуру струму. В 2-му варіанті інерційність зворотного зв'язку враховуватиметься в налаштуванні регулятора. Тут некомпенсована стала часу задаватиметься як

$$T_v = T_i + T_\phi \quad (4)$$

Виконаємо дослідження динамічних властивостей обох варіантів САР шляхом математичного моделювання. Отримані результати представлені на рис. 2-5, де криві 1 відповідають першому варіанту САР, а криві 2 – другому.

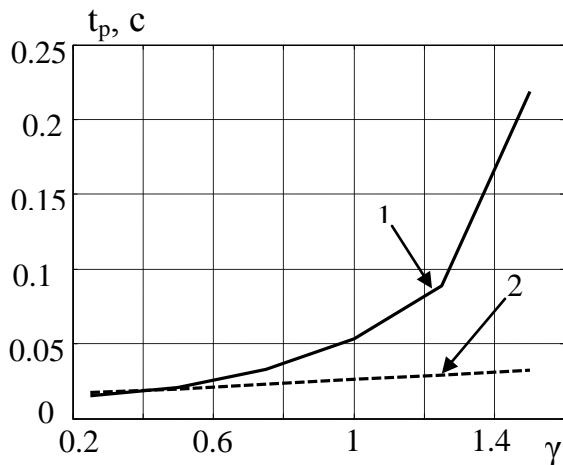

Рисунок 2 – Залежності часу регулювання від співвідношення сталих часу за східчастого завдання

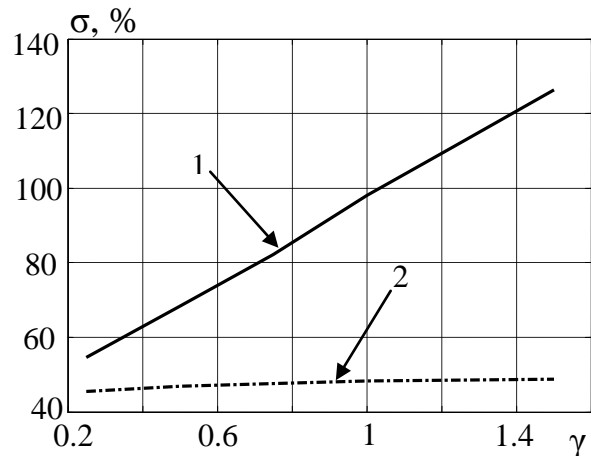

Рисунок 3 – Залежності перерегулювання від співвідношення сталих часу за східчастого завдання

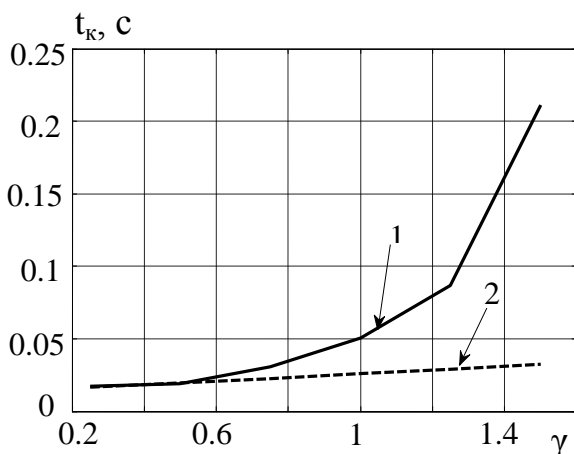

Рисунок 4 – Залежності часу компенсування східчастого збурення від співвідношення сталих часу

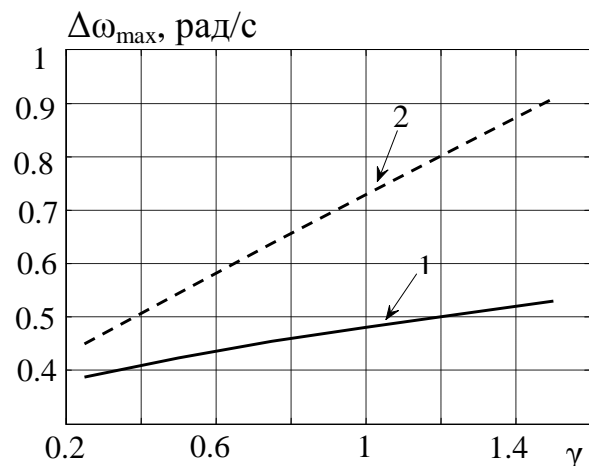

Рисунок 5 – Залежності максимального відхилення ω за східчастого збурення від співвідношення сталих часу

На рис. 2 та рис. 3 побудовані залежності часу регулювання t_p та перерегулювання σ за стрибкоподібної зміни завдання ω^* від співвідношення сталих часу

$$\gamma = T_\phi / T_i . \quad (5)$$

На рис. 4-5 наведені залежності часу компенсування t_k та максимального відхилення швидкості $\Delta\omega_{max}$ за стрибкоподібної зміни збурення M_L від γ .

Як видно з наведених рисунків, перші три показники якості перехідних процесів із зростанням γ для 1-го варіанту САР різко погіршуються, а для 2-го варіанту САР – змінюються досить мало. Проте $\Delta\omega_{max}$ приблизно вдвічі менше

для 1-го варіанту САР ніж для другого. У цілому динамічні властивості 2-го варіанту САР менше залежать від впливу інерційного зворотного зв'язку.

Важливо дослідити залежність межі стійкості обох варіантів систем від співвідношення сталих часу γ . Для цього скористаємося критерієм стійкості Гурвіца. Як відомо [2], для системи 4 порядку з характеристичним поліномом

$$H(p) = a_0 p^4 + a_1 p^3 + a_2 p^2 + a_3 p + a_4 = 0, \quad (6)$$

умовою стійкості є додатність діагонального мінору третього порядку визначника Гурвіца, що має вигляд

$$\Delta_3 = \begin{vmatrix} a_1 & a_3 & 0 \\ a_0 & a_2 & a_4 \\ 0 & a_1 & a_3 \end{vmatrix} = a_1 a_2 a_3 - a_0 a_3^2 - a_1^2 a_4. \quad (7)$$

Для 1-го варіанту САР були отримані коефіцієнти $H(p)$ у вигляді $a_0 = 8 \cdot 10^{-12} \gamma$, $a_1 = 8 \cdot 10^{-9} (1 + \gamma)$, $a_2 = 8 \cdot 10^{-6}$, $a_3 = 4 \cdot 10^{-3}$, $a_4 = 1$. Підставивши ці коефіцієнти у праву частину (7) та прирівнявши її до нуля, було отримано наступний розв'язок рівняння: $\gamma = \sqrt{3}$. Це межа стійкості 1-го варіанту САР.

Для 2-го варіанту САР були отримані коефіцієнти $H(p)$ у вигляді $a_0 = 8 \cdot 10^{-12} \gamma (\gamma + 1)^2$, $a_1 = 8 \cdot 10^{-9} (\gamma + 1)^3$, $a_2 = 8 \cdot 10^{-6} (\gamma + 1)^2$, $a_3 = 4 \cdot 10^{-3} (\gamma + 1)$, $a_4 = 1$. Підставивши ці коефіцієнти у праву частину (7), отримаємо

$$\Delta_3 = 3\gamma^6 + 16\gamma^5 + 37\gamma^4 + 48\gamma^3 + 37\gamma^2 + 37\gamma + 3. \quad (8)$$

Оскільки за наявності інерційного зворотного зв'язку $T_\phi > 0$, то, згідно з (5), $\gamma > 0$, тому вираз (8) завжди буде додатним. Це значить, що 2-й варіант САР буде стійким за довільних значень γ .

Висновки. Для зменшення впливу інерційного зворотного зв'язку на динамічні показники САР швидкості АД при налаштуванні ПІ-регулятора на симетричний оптимум некомпенсовану сталу часу контуру швидкості слід задавати як суму сталих часу замкнутого контура струму та інерційного зворотного зв'язку. Якщо не враховувати інерційність зворотного зв'язку в налаштуванні регулятора, то межею стійкості САР буде значення співвідношення сталих часу $\gamma = \sqrt{3}$. Проте в іншому випадку стійкість САР від γ не залежатиме.

Перелік посилань

1. Михайлов О.П. Автоматизированный электропривод станков и промышленных роботов: учебник для вузов / О.П. Михайлов. – М.: Машиностроение, 1990. – 304 с.
2. Попович М.Г. Теорія автоматичного керування: підруч. для студ. вищ. техн. навч. закл. / М.Г. Попович, О.В. Ковальчук. – К.: Либідь, 2007. – 656 с.